

MCSE-hírek

Még a nyár folyamán értesültünk arról, hogy az Országgyűlés társadalmi szervezetek támogatására kiírt pályázatán 500 ezer Ft-ot ítélte oda egyesületünknek. Most először nyílik lehetőség arra, hogy ebből a – számunkra – jelentős támogatásból működési költségeinkre tudjunk fordítani (pl. postaköltség, könyvelési munkadíj, eszközök, könyvek beszerzése stb.). Ugyancsak ebből a forrásból tudtuk támogatni nyári rendezvényeinket, illetve a jelenleg éppen folyamatban lévő „Csillagfigyelés” elnevezésű akciónkat, mely a fényszennyezésre kívánja felhívni a figyelmet. Szintén ez a pályázati támogatás tette lehetővé, hogy vásárolhasunk egy HP 4L típusú lézernyomatót (szeptemberi számunkat már teljes egészében ennek segítségével szerkesztettük).

Sajnos a hazai műszerbeszerzési lehetőségek továbbra sem engedik meg, hogy komolyabb méretű, ám mégis olcsó távcsövet (vagy távcsöveket) szerezzünk be. Akik résztvettek nyári programjainkon, tapasztalhatták, hogy a csillagászati „bolhapiacokon” a korábbi évekhez képest jóval több olcsó, de elfogadható minőségű optika volt beszerezhető – ezek utánpótlása azonban jelenleg nincs biztosítva.

Egyesületünk egy 9 mm-es Meade-okulárt kapott ajándékba Charles Harrytől (Florida, USA) Szabó Sándor közvetítésével. Amerikai barátunk a Sky and Telescope 1992 augusztusi számában megjelent, a hazai okulárbeszerzési viszonyokat taglaló levél nyomán támogatta mozgalmunkat. John Griesétől, amerikai tagunktól egy igen részletes és a mély-eges munkánál kiválóan hasznosítható CCD-atlaszt kaptunk ajándékba.

Új helyi csoport

Lassan, de biztosan „szaporodnak” helyi csoportjaink. Csizmadia Szilárd arról adott hírt, hogy augusztus 21-én megalakult Zalaegerszegi Helyi Csoportunk. Várják a Zala megyei MCSE-tagok jelentkezését is, mivel működésüket szeretnék az egész megyére kiterjeszteni. Első találkozójukat a télen szeretnék megtartani. Az alábbi címeken lehet velük kapcsolatba lépni: **László Sz. Krisztina** (8900 Zalaegerszeg, Köztársaság u. 77.) és **Csizmadia Szilárd** (8900 Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 8., tanítási időszakban 1051 Budapest, József A. u. 16.).

Folyóirat- és könyvrendelés

Nyári rendezvényeinken többen kérdezték egyesületunktől, hogy miként lehet külföldi csillagászati folyóiratokat és könyveket rendelni. Jelenleg több hazai cég is foglalkozik könyvrendelések bonyolításával – ezeken keresztül viszonylag elfogadható áron lehet kiadványokat hozatni. Aki devizaszámlával rendelkezik, az közvetlenül a külföldi kiadóhoz utalhatja át a kiadványok ellenértékét, így gyorsabban teljesítik rendelését.

Aki forintért szeretne hozzájutni a kiszemelt kiadványokhoz, azoknak pl. a Libro-Trade Kft-t ajánlhatjuk (címük: 1656 Budapest, Pf. 126., tel.: 158- 6541). Könyv és folyóirat egyaránt rendelhető náluk. Tájékoztatásként közöljük néhány folyóirat 1994-re vonatkozó előfizetési díját: Sky and Telescope (5232 Ft), Astronomy (3747 Ft), Sterne und Weltraum (8007 Ft). Ezek az összegek minden bizonnyal kissé emelkedtek a nemrégiben bevezetett 10%-os ÁFA miatt.

Mivel ilyen kérés is volt, felsorolunk néhány olyan könyvet, térképet, melyeket érdemes minden amatőrnek beszerezni. Listánk a Sky Publishing Corporation 1993-as katalógusa alapján készült, az árakat dollárban adjuk meg. Rendeléskor elegendő a zárójelben szereplő kódot megadni, továbbá feltétlenül tüntessük fel, hogy a kiadványokat a Sky-tól kérjük megszerezni.

Touring the Universe through Binoculars. Részletes útmutató binokulárral észlelők számára, csillagképenkénti objektumajánlattal, 29,95 USD (13377 TOURING).

Sky Atlas 2000.0. 26 lapból álló atlasz 2500 mély-ég objektummal, $hmg = 8,0$. Fehér háttérrel, fekete csillagokkal 19,95 USD (4631X SKY ATLAS DESK); Fehér háttér, színes objektumokkal, 44,95 USD (46336 SKY ATLAS DELUXE).

Sky Catalogue 2000.0. Vol. 1: A Sky Atlas 2000.0 csillagainak katalógusa (50000 db), 39,95 USD (46638 SKY CAT 1). Vol. 2: Változócsillagok és nem csillagszerű objektumok, 34,95 USD (46387 SKY CAT 2).

Uranometria 2000.0. Kategóriájában a legjobb atlasz, egyenként 259 térképből álló kötetei összesen 10300 mély-ég objektumot tüntetnek fel, 9,5-ös hmg mellett. Északi félgömb: 39,95 USD (9614X Uranometria 1), déli félgömb: 39,95 USD (96158 Uranometria 2).

Burnham's Celestial Handbook. Robert Burnham klasszikus háromkötetes műve közel 2000 oldalon mutatja be a 88 csillagkép legérdekesebb mély-ég objektumait, változó- és kettőscsillagait. A három kötet ára együtt 38,85 USD (C003 BURNHAM'S SET).

Webb Society Deep-Sky Observer's Handbook. A teljes nyolckötetes sorozat az egyes objektumtípusokat és észlelésüket tárgyalja (kettőscsillagok, planetáris- és gázködök, nyílt- és gömbhalmazok, galaxisok, galaxishalmazok, névtelen galaxisok, a déli ég, változócsillagok). A teljes sorozat ára 143,60 USD (S0069 WEBB SET).

How to Make a Telescope. A távcsőépítés egyik alapműve, részletes optikai ismertetésekkel, 19,95 USD (96042 TEXERAU).

Astrophotography II. Az asztrofotózás teljes skáláját tárgyaló, alapos, mégis könnyen érthető munka, 18,95 USD (96131 ASTROPHOTO II).

A külföldi csillagászati magazinokban számtalan egyéb könyv, atlasz, album, poszter, diaszorozat, videó, számítógépes program stb. hirdetése jelenik meg, melyeket a termék és a forgalmazó pontos megnevezésével megrendelhetjük. A könyvek árát átvételkor kell fizetni. A folyóiratokat célszerű jóval a tárgyév kezdete előtt megrendelni.

MCSE '94

Ismét elrepült egy év, közeleg az 1994-es tagdíjfizetés. Amint azt korábban jeleztük, az MCSE-tagdíjak összege változatlan marad. Eszerint a legnépszerűbb tagsági forma, a pártoló tagság díja 1994-ben is **1200 Ft** lesz. A pártoló tagok illetményként (díjtalanul) kapják a Meteort és a Meteor csillagászati évkönyv 1994-es kötetét. Ezt a tagsági formát ajánljuk intézményeknek, szervezeteknek is. A rendes tagdíj összege is változatlan, **600 Ft** marad. A rendes

tagok illetménye „csak” az 1994-es Évkönyv. Természetesen valamennyi tagot különféle kedvezmények illetik meg rendezvényeinken, táborainkon, vásárlásaik során. (Emlékeztetőül: az MCSE-tagság feltétele a tárgyévre vonatkozó tagdíj befizetése.)

Mindazok, akik nem kívánnak sorainkba lépni, ám két legfontosabb kiadványunkat (az Évkönyvet és a Meteort) 1994-re elő kívánják fizetni, a következő összegeket fizetik: Meteor: **990 Ft**, Meteor csillagászati évkönyv 1994: **275 Ft** (a két kiadvány együtt **1265 Ft**). Látható, hogy aki a pártoló tagsági formát választja, nemcsak egyesületünk céljait támogatja, hanem anyagilag is jobban jár.

Kérjük olvasóinkat, hogy minél előbb újítsák meg tagságukat! Az 1994-es Évkönyvet – reményeink szerint – november végétől folyamatosan postázzuk, természetesen csak azoknak, akik 1994-re is befizetik tagdíjukat.

Távcsöves találkozó Ausztriában

Szeptember 17–19. között immár kilencedik alkalommal rendezték meg az osztrák amatőrök nemzetközi távcsöves találkozójukat (*Internationales Teleskop Treffen = ITT*). A ködös, párás, észlelésre alkalmatlan időjárás ellenére közel 150 amatőr gyűlt össze Villach közelében, a 2167 m-es Dobratsch-hegy csúcsa alatti autóparkolóban. Közel 1800 méteres magasságban már igencsak hűvös idő járja szeptember végén – gondoltuk, ám a melegfront-hatásnak köszönhetően hajnalban sem szállt a hőmérséklet 8 fok alá. A sátorozást tehát baj nélkül átvészeltük.

Az ITT hagyományosan osztrák–német találkozó, ezúttal azonban a szlovén és cseh résztvevők mellett mi magyarok (szám szerint 12-en) is hozzájárultunk a rendezvény nemzetközi jellegéhez. A hétvégén a távcsöveké volt a főszerep. Egy tanulmányi kirándulást kivéve semmilyen kötött program nem volt, mindenki szabadon ismerkedhetett a legkülönbélebb távcsőtípusokkal. A vékonypénzű magyar amatőrök itt találkozhattak a nyugati magazinokból ismerős méregdrága műszerekkel. A Celestronok, Meade-ek, Vixenek mellett voltak jóval költségesebb szereplői is a távcsöves sokadalomnak: Takahashi-mechanikák és egy „háromlövetű” Takahashi fluorit-apokromát, a Zeiss új 150/1200-as apokromátja az új Zeiss-mechanikán stb. A 20–50 cm-es Dobsonok mellett kimagaslott a távcsöves hétvége sztárja, egy gyönyörű 76 cm-es óriás, mely szokatlan módon alumínium idomokból készült. Jórészt második generációs Dobsonokat hoztak el az amatőrök – ezek jóval alacsonyabb építésűek, tubusuk vázszerkezete könnyen szétszerelhető és összerakható, így meglepően kis helyen elférnek. A házi készítésű távcsövek közül egy 25 cm-es, kis központi kitakarású Newton-reflektor érdemel említést, mely különlegesen masszív építésével és rendkívül kontrasztos képalkotásával hívta fel magára a figyelmet.

A magyar találkozóztól eltérően itt nem szerveztek bolhapiacot. Egy német vállalkozó, Markus Ludes azonban hozott magával egy csomagtartóra való okulárt, kisebb-nagyobb optikát, persze – számunkra – megfizethetetlen áron. Egy gyönyörű 16x70-es Fujinon-binokulár pl. 10 ezer schillinget taksált, de az olcsóbb okulárok ára is úgy 200 márka körül kezdődött.

Már-már felhagytunk minden reménnyel, amikor szombat este úgy csinált az ég, mintha ki akarna derülni – a Tejút ugyan elő-előbukkant, de a párás levegőben senki sem gondolt komolyabb észlelőmunkára. Pedig erre is készültek

a szervezők, ugyanis a közeli hangulatos hegyi fogadóban sokszorosított észlelőterképek várták a betérőket (Stephan-kvintett, Plútó, Mueller 1993a). Az észlelésből végül csak nézelődés lett. Összehasonlíhattuk pl. három különböző refraktor Szaturnuszról nyújtott képét. A két 15 cm-es apokromát – Zeiss és Takahashi – versenyéből az utóbbi került ki győztesen. Talán szentségtörés kimondani, de a 150/1200-as Zeiss-objektív – igaz, borotvaéles képalkotás mellett – színezett egy kicsit, míg a Takahashinál nyoma sem volt színi hibának. Egy 130/1000-es Zeiss-apokromátnál is tapasztaltunk kevéske színezést, ami azért luxus egy több mint 600 ezer forintos optikánál! Az amerikai Jaegers kevésbé ismert név, de 15 cm-es f/10-es akromatikus objektívjével nem vallott szégyent, főként ha árára gondolunk.

Bennünk magyarokban nem kevés nosztalgia él az NDK-s Zeiss-termékek iránt, épp ezért erősen érdeklődünk az egyesült Zeiss amatőr kínálata – persze kizárólag az érdeklődés szintjén... Nos, máris megmutatkoznak a fejlesztés nyomai. A legérdekesebb az új mechanika, melyet a 150/1200-as apokromát alatt láttunk. Teljesen japán stílusú, elektromos vezérlésű, és – végre! – pólustávcső is helyet kapott a rektatengelyben. Egészében véve mégis kiforratlanok tűnik a jól bevált japán termékek mellett. Láttunk egy „helyes kis” Zeiss-újdonyságot is, egy 100/640-es apokromátot (ezt mutatjuk be a hátsó borítón). Sajnos nem volt alkalmunk kipróbálni...

A 76 cm-es Dobson-óriás körül folyt a legizgalmasabb társasági élet – hosszú sor kígyózott az okulár mögött (illetve alatt). Mindenki türelmesen kivárta sorát, hogy aztán belenézessen a masszív, és még 200x-is nagyításnál is jól kezelhető távcsőbe. Ilyenkor érti meg igazán az ember, hogy miért törekednek a csillagászok egyre nagyobb és nagyobb műszerek építésére. Kisebb látáskárosodással felért egy pillantás az M27-re, és felejtethetlen volt az M13 csillagai között bogarászni vagy néhány látómezőnyit vándorolni a Cirrus-köd részletgazdag felületén. Ez a távcső mechanikai szempontból is igazi mestermunka. A hagyományosan „szerves alapú”, tehát fából vagy rétegelt lemezből készülő Dobsonoktól eltérően minden darabját alumíniumból alakították ki, ami ráadásul sokkal bizalomgerjesztőbb benyomást ad a három méteres óriásnak.

Minden magyar amatőrnek csak ajánlani tudjuk a tapasztalatszerzést a jövő évi ITT-n. A találkozóról idejében tájékoztatni fogjuk olvasóinkat.

MIZSER ATTILA

Kedves Olvasónk!

Kérjük, hívja fel a csillagászat iránt érdeklődő ismerősei, barátai figyelmét a Meteorra! Ha több előfizetőnk lenne, nagyobb példányszámban jelenhetnénk meg, így biztosítva lenne, hogy jövőre se kelljen emelnünk előfizetési díjunkt! Ha mindenki csak egy új előfizetőt szerezne, ezzel megdupláznánk példányszámunkat, nagyobb körhöz juthatnánk el, szélesedne mozgalmunk!

CSAK AZ ÁRUNK NEM CSILLAGÁSZATI!

A Meteor előfizetési díja 1993-ben 880 Ft, az MCSE pártoló tagjai illetményként kapják. Új előfizetők számára a korábban megjelent számokat is megküldjük.

Kulin György emlékverseny Székesfehérváron

Július 2–4. között nemes vetélkedő színhelye volt Székesfehérvár. A Szabadművelődés Háza 1979 és 1980 után immár harmadszor adott otthont országos csillagászati vetélkedőnek. A Meteorban megjelent felhívás alapján viszonylag sokan érdeklődtek. A hat év után újra megrendezett vetélkedőt Ponori Thewrewk Aurél, az MCSE elnöke nyitotta meg. Vendégeink sorában üdvözölhettük Kulin György özvegyét és lányát is. Meghatottan köszönték meg a szervezőknek, hogy Gyurka bácsinak ily módon állítanak emléket. Véleményük szerint a csillagos ég most is mutatja gyönyörűségeit, nagyon fontos, hogy megmutassuk csodáit a mai fiataloknak. A versenyzőknek sok sikert kívánva biztatták őket, tekintsek a csillagos eget a legszebb dolognak a világon.

Az első két napon az elődöntőben fej fej mellett haladtak a csapatok. Izgalmassá vált a vasárnap reggel, amikor kiderült, hogy „tizenegyesrúgásokat” kell elrendelni. Villámkérdésekkel sikerült csak eldönteni, kik juthatnak tovább. A döntőben a gyöngyösi és az oroslányiak eredménye között csak hajszálnyi eltérés volt, ezért közöttük nem tettünk különbséget. A bajai és a debreceni csapat egyformán 70 pontot ért el, de itt már nem hosszabbítottunk, két második helyet adtunk ki.

A támogatóknak köszönhetően többen részesültek valamilyen jutalomban. Különdíjat kapott a legjobb észlelő, előadó, „számítógépész” stb. Varga Balázs egyedül indult kezdő szinten, de haladóként is megállta a helyét. A zalaegerszegi Zrínyi Gimnázium válogatottja csillagász berkekben szokatlan összeállításban szerepelt, ugyanis négy lány alkotta a csapatot. „Végítéletkor” a következő derült ki: egyéniben a debreceni Magnitúdó AmatőrCsillagász Kör tagja, Jurek Zoltán bizonyult a legjobbnak. Csapatban a budapesti Szíriusz (Bíró Tamás, Csaba György, Magyar Gábor és Waldmann Tamás) ragyogott a legfényesebben.

A kicsit zsúfoltra sikerült program ellenére mindenki igyekezett tudása legjavát nyújtani. Mindvégig jó volt a hangulat, baráti légkörben zajlottak az események. A színvonalra jellemző, hogy akadtak nehéznek tűnő feladatok, melyeket nagyszerűen megoldottak, máskor viszont meglepő hibákat vétettek. A feladatok megoldása mellett néhány szabadprogramot is beiktattunk. Dr. Horváth András Űrkutatás '93 címmel tartott előadást, dr. Lukács Béla egy magyar kozmológiai elméletéről beszélt, Apai Pál pedig lézerbemutatót tartott. A tihanyi kirándulás alkalmával megnéztük a Geodéziai Obszervatóriumot. Szervezésben a legtöbbet a fehérvári Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgáló szakkörvezetői dolgoztak, név szerint Hudoba György, Torma Judit és Nagy Rezső.

Kulin György munkásságának szellemében és a kor követelményeinek megfelelően igyekeztünk lebonyolítani a vetélkedőt. A versenyzők kiselőadásokat tartottak, észlelési feladatokat hajtottak végre, számítástechnikai problémákat oldottak meg. Célunk elsősorban az volt, hogy az ország különböző részein működő szakkörök találkozhassanak, tapasztalatokat cserélhessenek, új ismereteket, élményeket, barátokat szerezhessenek. Reméljük, sikerült felélesztünk a régi hagyományt, és a következő években hazánk más vidékein ismét rendszeresen találkozhatunk hasonló rendezvényeken. A vetélkedő támogatói: Magyar Természettudományi Társulat, A Szabadművelődés Háza, Andromeda csillagászati folyóirat, Magyar Csillagászati Egyesület, Budapesti Planetárium, Székesfehérvár Önkormányzata, Fejér megyei önkormányzat, Albacom, Monitor kft., VTCD, Los Andinos együttes.

TRUPKA ZOLTÁN